

Advies- en ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
T.a.v. dhr. E. Riphagen
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

Uw kenmerk: *****
Ons kenmerk: ORNA1201.B4
Datum: 5-12-2012
Projectgebied: Wonen Werken Waterman Rijsbergen
Onderwerp: Notitie resultaten inventarisatie broedvogels en vleermuizen

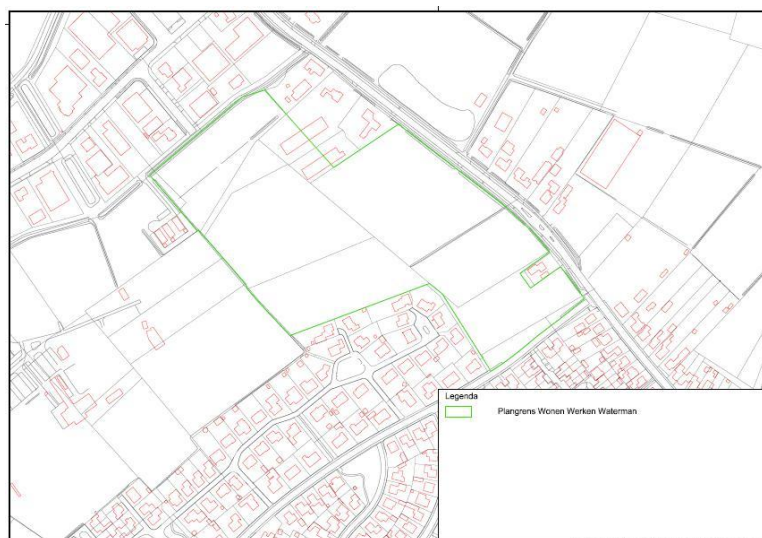
Geachte heer Riphagen,

Hierbij ontvangt u de rapportage betreffende aanvullend onderzoek rond uw plangebied Waterman II te Rijsbergen (zie figuur 1).

De Gemeente Zundert is voornemens om een nieuw woongebied en een nieuw bedrijventerrein te ontwikkelen in Rijsbergen genaamd Wonen Werken Waterman II. Het plan gaat uit van zowel woningen als bedrijfskavels. Ten aanzien van deze ontwikkeling is inzicht in de effecten op de huidige aanwezige (beschermde) natuur vereist.

In de eerder uitgevoerde natuurtoets (kenmerk ORNA1201, d.d. 5-4-2012) zijn de mogelijke effecten en de verplichtingen ten aanzien van natuurwetgeving inzichtelijk gemaakt. Uit deze natuurtoets is gebleken dat er enkele kennislacunes waren ten aanzien van de functie van het plangebied voor vleermuizen en vogels. Door middel van enkele aanvullende onderzoeken is getracht deze kennislacunes op te heffen.

Figuur 1. plangebied

Werkzaamheden

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen bestaat uit het inventariseren van zomer- en kraamverblijven, paarverblijven en zwermplaatsen alsmede vliegroutes en foerageergebied. Deze inventarisaties zijn uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2012¹.

kraamverblijven van vleermuizen

In de periode 15 mei tot 15 juli 2012 is het onderzoekgebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijven van vleermuizen. Deze inventarisatie bestond uit drie rondes, waarvan een ronde in de avond vanaf zonsondergang is uitgevoerd in verband met de laatvlieger. Twee rondes zijn in de ochtend vanaf twee uur voor zonsopkomst uitgevoerd.

Paarverblijven en zwermplaatsen van vleermuizen

In de periode 15 augustus – 15 september 2012 zijn twee inventarisaties van drie uur uitgevoerd, teneinde paarverblijven en zwermplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten. Eén van deze inventarisaties is uitgevoerd in de late avond. Eén ronde is in de vroege ochtend uitgevoerd, vanaf circa drie uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst.

Vliegroutes en foerageergebied

Het inventariseren van vliegroutes en foerageergebied is simultaan met de overige vleermuisinventarisaties uitgevoerd.

Winterverblijven

Tijdens de inventarisatie ten behoeve van baltsverblijven en zwermplaatsen is aandacht besteed aan middernachtzwermen bij potentiële winterverblijven. Aanvullend zijn aanwezige boomholtes met een endoscoop van binnen onderzocht op aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

De inventarisaties zijn met behulp van een zogenaamde batdetector uitgevoerd. Adviesbureau E.C.O. Logisch werkt standaard met de Petersson D240X of een vergelijkbare detector. Dit apparaat vangt de ultrasone geluiden van vleermuizen op en maakt deze hoorbaar voor het menselijke gehoor. Tevens kunnen de geluiden worden opgenomen voor analyse achteraf. Enkele soortgroepen zijn namelijk zeer moeilijk te determineren in het veld.

Broedvogels

Ten aanzien van uilen zijn twee avond/nachtelijke inventarisaties uitgevoerd (eerste twee data in tabel 1). Hierbij zijn de geluiden van uilen afgespeeld met een mp3 speler, en vervolgens geluisterd naar reacties van aanwezige territoriale uilen, conform de methode van STONE.

Voor, tijdens en na de inventarisaties naar vleermuizen zijn jaarrond beschermde territoria en broedlocaties van overige soorten met jaarrond beschermde nestlocaties in kaart gebracht. In totaal zijn er 4 inventarisatierondes uitgevoerd.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken

Datum	tijd	omstandigheden
14-5-2012	21.00-24.00	11°C, droog, wind 2
13-6-2012	03.00-07.00	10°C, droog, wind 2
11-7-2012	03.00-06.00	14°C, droog, wind 2
24-8-2012	23.00-02.00	15°C, droog, wind 2
26-9-2012	04.00-07.00	13°C, droog, wind 4

¹ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2012. Vleermuisprotocol 2012, 24 februari 2012

Resultaten

Vleermuizen

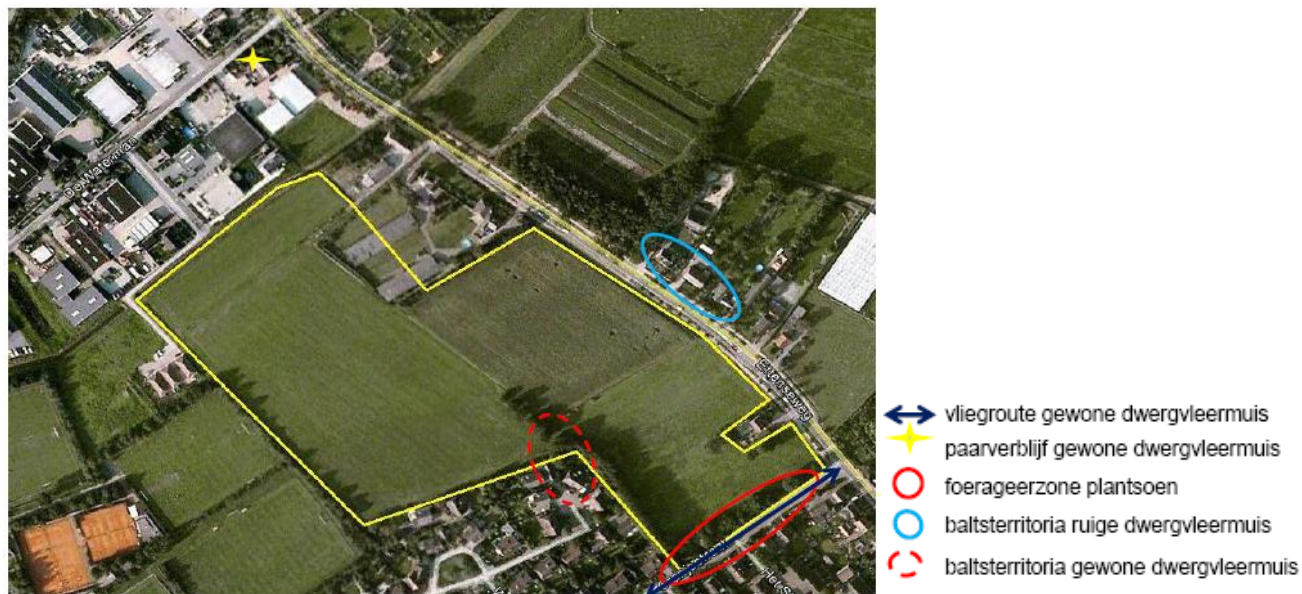
Tijdens alle onderzoeken zijn vleermuizen aangetroffen in en rond het plangebied. Met name rond het plantsoen in het zuidoosten van het plangebied (zie figuur 2) zijn veel foeragerende vleermuizen aangetroffen van de soorten laatvlieger, gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Met name de laatvlieger is hier enkele malen met meerdere individuen tegelijkertijd gehoord. Deze komt af op de meikevers in de daar aanwezige bomen. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen van de laatvlieger. Ook zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een verblijfplaats in de directe omgeving gevonden.

Rond de eiken in het plangebied (zie figuur 2) zijn meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen en enkele malen een ruige dwergvleermuis aangetroffen. De gewone dwergvleermuis is tevens baltsend aangetroffen rond deze eiken en de naastgelegen tuinen. Er bevindt zich geen paarverblijf in de eiken, maar het behoort wel tot het baltsterritorium van een individu van de gewone dwergvleermuis.

In de kraamperiode zijn tegen zonsopkomst circa 10 individuen van de gewone dwergvleermuis langs vliegend aangetroffen in zuidelijke richting bij de Oranjestraat. Dit gedrag wijst op een kraamverblijfplaats ten zuiden van het plangebied.

Langs de Ettenseweg is meerdere malen een foeragerende ruige dwergvleermuis aangetroffen, welke eenmaal ook baltsgedrag vertoonde. Dit gedrag vertoonde hij boven de tuinen van de daar aanwezige woningen.

In het woonhuis op de kruising van de Waterman en de Ettenseweg bevindt zich een paarverblijf van een gewone dwergvleermuis in de nok van het pand. Dit dier is baltsend vanuit deze verblijfplaats gehoord. Deze verblijfplaats bevindt zich buiten het plangebied.

Figuur 2. Functie van het plangebied voor vleermuizen.

Vogels

Er zijn rond het plangebied geen uilen aangetroffen. Rond de bebouwing langs de Ettenseweg zijn meerdere huismussen en huiszwaluwen waargenomen. Deze bevonden zich echter buiten het plangebied. In het plangebied zijn geen broedgevallen van vogels met een jaarrond beschermde rust- en verblijfplaats aangetroffen.

De rij eiken in het plangebied en het plantsoen doet dienst als rustplaats voor de houtduif en de zwarte kraai. Daarnaast zijn diverse algemene zangvogels als de merel, de koolmees en de roodborst aangetroffen.

De weilanden doen dienst als foerageergebied voor de zwarte kraai en de houtduif.

Belang plangebied voor beschermde flora en fauna

In onderstaande tabel is het belang van het plangebied op basis van het uitgevoerde onderzoek weergegeven.

Tabel 2. Belang plangebied

soort	functie	Belang plangebied
Gewone dwergvleermuis	Foerageergebied	Redelijk
Gewone dwergvleermuis	Vliegroure	Redelijk
Gewone dwergvleermuis	Baltsterritorium	Redelijk
Laatvlieger	Foerageergebied	Redelijk
Ruige dwergvleermuis	Foerageergebied	Gering
Ruige dwergvleermuis	Baltsterritorium	Gering

Gewone dwergvleermuis

Het belang van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis is ingeschat als 'redelijk'. Vanwege de aanwezigheid van een vliegroure, goed foerageergebied en een baltsterritoria in het plangebied en de aanwezigheid van paarverblijven en een kraamverblijf in de omgeving van het plangebied. Het plangebied maakt deel uit van het leefgebied van een lokale populatie gewone dwergvleermuizen.

Laatvlieger

Het belang van het plangebied als foerageergebied is in bepaalde tijden van het jaar redelijk. Zodra er meikevers in vlucht aanwezig zijn, is het plangebied van belang als foerageergebied voor meerdere individuen. Buiten deze periode vervult het plangebied echter geen functies voor de laatvlieger.

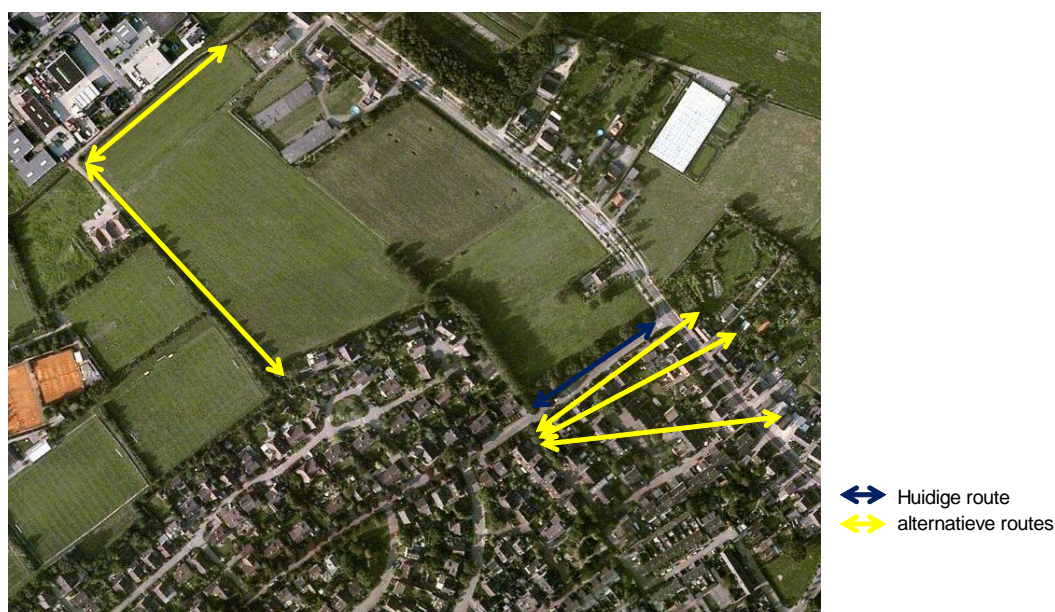
Ruige dwergvleermuis

Het belang van het plangebied voor de ruige dwergvleermuis is gering. Individuen van deze soort maken incidenteel van het plangebied gebruik als foerageergebied. Het baltsterritorium bevindt zich net buiten het plangebied. Ontwikkelingen binnen het plangebied kunnen effect hebben op dit individu.

Effecten ten aanzien van de Flora- en faunawet

Bij de uitvoer van de plannen zullen de bestaande groenstructuren verdwijnen. Het aanwezige plantsoen, waar zich de meeste vleermuisfuncties bevinden, zal worden gerooid. Dit heeft een afname aan foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger tot gevolg. Ook zal een bestaande vliegroue mogelijk verdwijnen. De vliegroue van de gewone dwergvleermuis zal niet negatief worden beïnvloed door het rooien van het plantsoen en de aanleg van de woonwijk. De gewone dwergvleermuis heeft zijn verblijfplaatsen vaak binnen stedelijk gebied, waardoor de vliegroutes ook vaak door stedelijk gebied lopen langs straatbeplantingen, gebouwen en tuinen. Er zijn in de directe omgeving voldoende alternatieve vliegroutes in de vorm van bebouwing en tuinen (zie figuur 3). Het is wel aan te bevelen zowel tijdens de werkzaamheden als naderhand de nachtelijke verlichting van de straten in het plangebied tot het minimum te beperken, om zo verstoring van de vliegroute tegen te gaan.

Het aanwezige baltsterritorium van de gewone dwergvleermuis bevindt zich grotendeels buiten het plangebied. De effecten van de plannen op dit territorium zullen gering zijn.

De Flora- en faunawet verbiedt handelingen met negatieve effecten als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen op vleermuizen. Er bestaat voor ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffingsmogelijkheid binnen de Flora- en faunawet. De negatieve effecten welke kunnen voortvloeien uit de plannen dienen dan ook zover te worden gemitigeerd dat deze effecten verwaarloosbaar zijn. Voor de uitvoer van de plannen dient de initiatiefnemer aan te kunnen tonen dat er geen significant negatieve effecten zullen ontstaan.

De negatieve effecten kunnen in dit geval bestaan uit een afname van foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich echter meerdere groenstructuren en bossen. Er zijn dan ook voldoende alternatieve foerageergebieden in de directe omgeving aanwezig.

Het plangebied zal opnieuw worden ingericht met woningen en tuinen. Deze tuinen bieden eveneens foerageergebied voor vleermuizen. Er zijn dan ook geen significant negatieve effecten te verwachten als gevolg van het rooien van het plantsoen.

Broedvogels

Het plangebied kan dienst doen als broedgebied voor algemene broedvogels. Deze zijn echter in de broedperiode (grotweg van februari tot en met augustus) streng beschermd middels de Flora- en faunawet. Bij de planning van de werkzaamheden dient hier dan ook rekening mee te worden gehouden. Werkzaamheden aan en in de nabijheid van potentiële broedlocaties dient plaats te vinden buiten het broedseizoen.

Conclusie

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig binnen het plangebied. Het plangebied doet dienst als foerageergebied, vliegroute en baltsterritorium voor vleermuizen. De voorgenomen plannen kunnen een beperkt negatief effect hebben als gevolg van een afname van foerageergebied. In de omgeving en in de toekomstige inrichting zijn echter voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig. Er worden geen negatieve effecten verwacht op het baltsterritorium en de vliegroute. Er zijn voldoende alternatieve vliegroutes in de directe omgeving aanwezig.

Er zijn geen nesten of broedgevallen van vogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen in het plangebied. Ten aanzien van algemene broedvogels dienen de werkzaamheden aan en in de nabijheid van potentiële broedlocaties dient plaats te vinden buiten het broedseizoen.

Bij de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan dient de initiatiefnemer aan te tonen dat de plannen kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Flora- en faunawet. Middels dit onderzoek aangetoond dat er voldoende mitigerende mogelijkheden zijn om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Hoogachtend,

Ing. D. Peereboom

Adviesbureau E.C.O. Logisch
Postbus 38
2910 AA Nieuwerkerk aan den IJssel
tel. 0621670939
daniel@eco-logisch.com